

PH 137

.M3

Copy 1

PH
.137
.M3

AAKKOSIA SOSIALISTIEN LAPSILLE

TOIMITTANUT
A. B. MÄKELÄ

FITCHBURGISSA, MASS. 1912
SUOM. SOS. KUST. YHTIÖN KUSTANNUKSELLA

Class PH137

Book .M3

Copyright N^o _____

COPYRIGHT DEPOSIT.

AAKKOSIA SOSIALISTIEN LAPSILLE

TOIMITTANUT
A. B. MÄKELÄ

FITCHBURGISSA MASS., 1912
SUOM. SOS. KUST. YHTIÖN KUSTANNUKSELLA

PH 137
-1/3

COPYRIGHTED
1913,
BY FINNISH SOCIALISTIC PUB. CO.

SUOM. SOS. KUSTANNUSYHTIÖN KIRJAPAINOSSA
FITCHBURGISSA, MASS., 1912

©Cl. A343830

OPETTAJALLE

Näiden "Aakkosien" opettamisessa — yhtä hyvin kuin kaikessa muussa opetustoimessa — pitää paikkansa vanha sana: *opettaja tekee koulun*. Opettajan tulee ohjata lapset perinpohjin ymmärtämään jok'ainoa heille uusi sana ja käsite, asia ja ajatus, sitä myöten kun niitä esiintyy. Opettajan on myös aina selitettävä, mitkä lauseet ovat vakavaa totta, mitkä leikkiä, tahi taas ivaa nykyisestä järjestelmästä; (viimemainitussa tarkoituksessa on esim. käytetty lausetta: *Susi suorassa, lammas väärässä* — jota lasten olisi mahdoton omin neuvoin ymmärtää). Joka rivillä on muistettava, että tätä kirjaa ei ole aiottukaan lasten omin päin opittavaksi. Mitä vaikeammalta jokin seikka opettajan mielestä tuntuu lapsille käsittää, sitä erinomaisempi tilaisuus siinä on opettajalla valaista asiaa helppotajuisilla esimerkeillä, eli yleensä käyttää ja kehittää opetustaitoaan. Tähän kirjaan on aivan tarkoituksellakin jätetty paljon sellaisia tilaisuuksia. Sosialistisessa kansanvalistuksessa tarvitsemme, näet, taitavia opettajia, joshan tarkkaavia oppilaitakin.

Ulkolukua ei oikeastaan saisi vaatia keltään, mutta missään tapauksessa ei lapsilta. Sitä ei pitäisi edes suosia. Mikä jo luonnostaan kuuluu lasten ajatuspiiriin, tahi minkä he opettajan johdolla ovat tulleet täysin käsittämään, se heitä huvittaa, ja ainoastaan sen he todella oppivat. Ulkoa höpöttämällä ei mitään opita. Päinvastoin on vanhanaikainen koneellinen ulkoluku omansa kuolettamaan koko itsenäisen ajatuskyvyn — siis estämään kaiken todellisen oppimismahdollisuuden.

Tekijä.

Kirjotusharjoituksia

kivitaluilla

u i ui n uni uuni niini
m nimi mummu nummi
r ruunu muuri nurmi riimu
v viivi viiri viini ruuvi
o ori ori onni vuori nuori
ö möi möin
a vaara aamu aura aina aivan
ä ääni äimä ääri väärin
e eno ero eine vene
s saari suora sisar sormus sormeen
j jänis järjessä juomassa

y syvä jyvän syrjää syömme
p pappi oppi sappi nappi
g ongen rengin sangen sängen
l laula lyöpi lainasi veljemme
t tuttu taatto vuottaa luottamus
d saadaan tuodaan sydän
h hevonen yhtyy heinään johto
k käiki käiski kukko kiekko

AAKKOSET

a d e g h i j k l m n o p
r s t u v y ä ö

A D E G H I J K L M N
O P R S T U V Y Ä Ö

b c f q x z
B C F Q X Z

Kirjotuskirjaimet

*a d e g h i j k l m n o p r s
t u v y ä ö*

*A D E G H I J K L M
N O P R S T U V Y Ä Ö*

*b c f q x z
B C F Q X Z*

Numerot

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$

Välimerkit

. ? ! , ; : — „ ” () = ’

Havainto- ja tavausharjotuksia

Samalla kun lapset kuvien avulla oppivat tuntemaan ja arviokaupalla lukemaan esineitten nimet, on heidän opeteltava myös kirjottamaan ne tauluilleen. Opettajan on kyseltävä, mitä lapset tietävät kunkin esineen rakenteesta ja käytännöstä y. m.

pata

kana

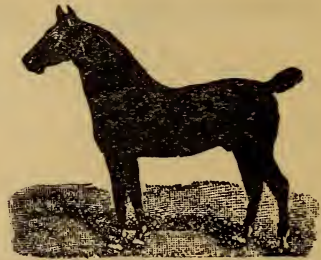
saha

koira

onki

ori

lasi

vene

sika

sauna

viulu

talo

pyörä

reki

puu

Pa-ta pa-ras ta-va-ra
 ma-ta-las-sa ma-jas-sa.
 An-na pa-dan an-taa,
 Man-ta pa-dan kan-taa,
 san-ka pa-taa kan-nat-taa;
 pa-ras kan-taa san-gas-ta pa-taa.

E-san ve-ne ve-teen;
 Pek-ka taak-se,
 E-sa e-teen —
 me-rel-le ve-ne e-te-nee.

avain

perho

kengät

tähtiä

kelkka

kantaa

poika

sakset

talvi

tupa

kerä

kynä

höylä

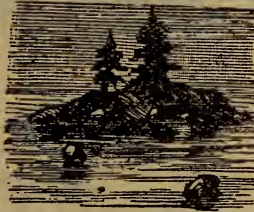
hattu

kärret

ratsastaa

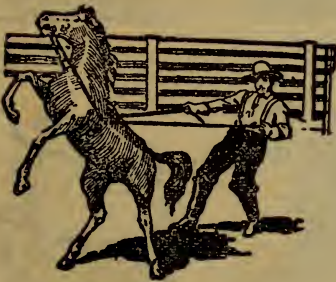

saari

Mansikka

It-ki il-ma, ve-si vie-ri
 a-las pit-kin ai-dan vart-ta,
 sa-de piek-si pih-la-ja-ta.
 Ei sa-de vart-ta tai-ta, ei kaa-da,
 ei tai-da pa-hem-paa,
 vain leh-det tait-taa.

On-ko Ot-to
 or-po poi-ka?
 Ei o-le Ot-to
 or-po poika,
 Ot-to ei oo
 toi-sen orja,
 vaan on ko-ko
 ta-lon porho.

O-tol-la on o-ma var-sa,
 o-ri-var-sa oi-val-li-nen.

mylly

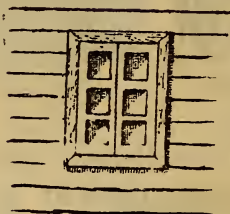
lukko

äiti

aita

ikkuna

tyttö

helmet

tuoppi

pesee

Ur-po uh-ke-a he-vo-nen,
 Uu-non var-sa oi-kul-li-nen.
 Re-ki ku-moon,
 Uu-no lu-meen.
 Mut-ta mik-si
 Uu-no uskoi
 suit-set hur-jan var-san suu-hun?

nuoli

silmä

aitta

lammas

istuu

pöytä

juoksee

ruusu

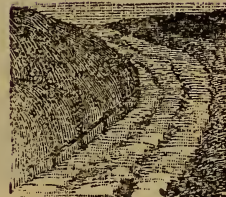
keikari

ovi

saappaat

tie

seula

jänis

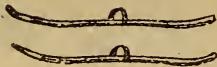

vuode

Y-li-ta-lon Erk-ki
ja A-la-ta-lon Ant-ti
on yh-ty-neet yh-teen liit-toon.
Lyi-jys-tä va-loi-vat luo-te-ja;
am-pu-vat pyyn,
jos se kuu-ses-sa py-syy.

Ä-lä pel-kää mär-kää sää-tä:
lai-ta kat-tos pi-tä-väk-si!
Ä-lä läh-de jär-ven jää-tä,
ell-et tie-dä kes-tä-väk-si.

Öil-lä on yö-li-set u-nen-sa,
ei-kä ne mi-tään „tie-dä”.
Päi-väl-lä on työn-sä ja huo-len-sa,
joi-ta ei yök-si myös-tää siedä.

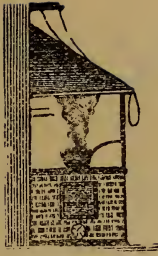
sukset

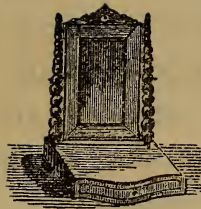
kori

aura

kiehuu

peili

kävelee

silta

länget

arkku

hiiri

huutaa

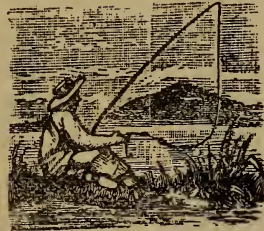
kirves

taulu

nyrkki

onkii

Ai-na on ai-ka haus-kem-pi,
 kun on py-hä-nä keit-tä-mis-tä.
 En-sin mies o-pe-te-taan,
 sit-ten hat-tu han-ki-taan.
 Hut-tu-sel-la on hy-vät huu-let,
 joil-la vel-liä ve-tää,
 ka-lan lien-tä lil-lit-tää.
 It-se mi-nä a-si-a-ni vas-taan
 ja rat-taa-ni ras-vaan,
 en-kä pääs-tä ke-tään ne-näl-le-ni.
 Jo-ka e-del-lä ra-vaa,
 se por-tit a-vaa;
 jo-ka pe-räs-sä kul-kee,
 se ve-räjät sul-kee.
 Käs-kis-pä työl-le, kun o-min ruo-kin-sa
 ker-juul-le!
 Lu-pa on leik-kiä pu-hua,
 vaan ei pak-ko vii-sas-tel-la.
 Mi-käs mie-hen op-pi-es-sa:
 op-pii kar-hu-kin tans-si-maan.
 Niis-tä ne-näs ja nos-ta hou-sus,
 o-le niin-kuin muut-kin mie-het!
 „Oi-ke-us on ko-va”, sa-noi kis-sa
 kun hiir-tä no-kas-ta ve-ti.
 Puh-das pai-ta, voi-lei-pä:
 sii-nä lap-sen tar-peet.
 Rik-kaat hy-vin e-lä-vät,
 köy-hät kil-ju-en pe-räs-sä.

Sil-mä kyl-lä e-teen-sä kat-soo,
 mut-ta ne-nä par-ka se vaa-ras-sa on.
 Tai-dol-la ki-vi-työ-tä teh-dään.
 Uk-ko kiu-sa-si ak-kaa,
 pa-ni tuh-kaa pa-taan —
 sai sen it-se syö-däk-sen-sä.
 Va-paa val-ta ah-ve-nel-la
 ot-taa on-keen, jos tah-too.
 Yk-si ta-lon työ,
 ma-kaa taik-ka syö.
 Ä-lä tee pilk-kaa,
 pilk-ka tu-lee o-maan nilk-kaan
 ja sär-kee sää-ri-luut-kin.
 Öil-lä päi-vät jat-ke-taan,
 pe-tä-jäl-lä pel-lon sie-men.

Rikas

ja

köyhä

Työmies

ei ole

tyhjäntoimittaja

Ar-von-sa mies an-sait-see,
vaan ei lii-kaa y-lis-tys-tä.

A-pu lap-sesta: pe-ru-nan kuo-rii,
tois-ta syö.

E-nem-pi on tien neu-vo-ji-a
kuin on ruu-an an-ta-ji-a.

Ei mis-sään niin o-mil-len-sa tu-le
kuin tap-pe-lus-sa: jos is-kun antaa,
niin kak-si saa.

Her-rain e-lo
köy-hän ve-ro.

Hel-pot päi-vät: ei työ-tä, ei ruo-kaa.
I-ä-ti ei sa-da, ei-kä i-ä-ti pais-ta päi-vä.

Ih-me-pä se, jos sai-ras syö —
syö-hän ter-ve-kin.

Jo-ka tois-ta aut-taa,
se it-se-ään ko-hot-taa.

Jo-pa ve-ti nau-rut suu-hun,
kun saa-tiin py-häk-si lei-pää.

Kau-nis nuo-ri, vii-sas van-ha.

Ku-kin e-lää vi-ral-lan-sa,
Luk-ka-ri suu-rel-la ki-dal-lan-sa.

Lap-si-par-vi köy-hän sär-vin.

Lais-kuus on hy-vä lah-ja, kun sen
oi-kein käyt-tää.

Mie-li mie-he-nä pi-tää,
ko-ko-a on kon-nal-la-kin.

Mi-tä ou-to tie-tää,

tu-lee tu-paan, is-tuu pöy-tään.

Neu-voil-la maa hal-li-taan,
ei vä-ki-voi-mil-la.

Nii-tä hei-nä juur-ta myö-ten,
syö puu-ro puu-ta myö-ten.

O-pik-sem-me on-nen heit-to,
vii-sa-u-dek-si va-hin-ko.

O-le va-kaa, ä-lä va-ras-ta,
pi-dä pus-si, jo-hon pa-net!

Puh-das on hy-vä näh-dä,
vaik-ka on pa-ha teh-dä.

Pal-jon puut-tuu puu-ros-ta,
kun vet-tä ja jau-ho-ja.

Rau-ta en-nen kat-ke-aa
kuin mie-hen sa-na rat-ke-aa.

Ri-pit-ti-kös pap-pi it-sen-sä!

Saa, kun tah-too,
voi, kun viit-sii.

Se on tä-män vuo-den ta-pa,
et-tä kun ei kat-so, niin ei nä-e.

Töis-tä mies-tä mai-ni-taan,
vaan ei suu-ri-s-ta sa-nois-ta.

Tee kiu-saa: hak-kaa pää-tä-si
nurk-kaan!

U-ri-s-ten koi-ra met-sään,
ei se jä-nis-tä tuo.

Uh-kaa-va ei lyö,
ei-kä hauk-ku-va pu-re,

Vi-su vil-jan-sa pi-tää,
 au-lis kaik-ki an-taa.
 Va-sik-ka ei ru-koil-len e-lä,
 jos ei juo-mal-la e-lä-ne.
 Yk-si pa-hin por-sais-ta-kin.
 Y-ri-tä en-sin ja u-ra-ja sit-ten!
 Ää-net-tä on hul-lu-kin vii-sain.
 Äl-kää, hy-vä vie-ras, vet-tä juo-ko:
 huo-men-na teh-dään kal-jaa.

Mitä Väinö näki sirkuksessa

Kirjotusharjotuksia

lyijykynällä

Aina koski kohinassa, aina tyhmä tohinassa.

Ei ole kaikki mieli yhden miehen päätässä.

Hyvä kiihtelyn mieli, veteli kiitoksen liemi.

Isot varkaat vaunuissa ajavat, pienet puussa piestäjän.

Kuusot paukkuen palavat, hullut kehuun kulkevat.

Lyö sikaa' perse porsasta; yhdellä tavalla ne vinkuvat

Mies se, joka mielenrä hallitsee.

Nosta koira kaihosta, puistaa vettä korville.

Oudoista omat tulevat, hyvät veljet vierahista.

Parempi siivo syntinen kuin paha jumalinen.

Rikkaan sydäntä harmittaa, kun köyhän tasku on pullollaan

Sui vierasta hevosta, saat karvat palkastasi.

Tasajako nälän estää..

Uni ja rikka makeaa, työ karvas kuin torva.
 Valtu vanhalla parahin, nuori työssä notkoampi..
 Yksi vika varkahalla, yhdeksän epäilijällä.
 Ärttyy koira kahleissa, paha painuu vangittuna.
 Eillä armas soudeskella, huivalolla kuljeshella

Lukuharjoituksia

Tavuttain luku

Tavataan hiljaa, mielessään, valmiit tavut vasta lausutaan ääneen.

lik ka is tui su kat sy lis sä,
mie tis kel len. Is tui puo len
tun tia. Is tui tun nin. Mi tä
lik ka mie tis ke li? Ku ka
pa sen tie tää! Eh kä muis-
te li yö li si ä u ni aan ta hi van ho ja
sa tu ja. Mut ta ei a ja tel lut si tä, mi-
tä hän nyt o li te ke mäs sä.

lik ka ei voi nut päät tää, kum pa-
seen ko jal kaan sa hän en sin su kan
ve täi si, oi ke aan ko vai va sem paan.
Oli kah den vai heel la. Ei huo man-
nut, kuin ka sii nä ar vel les sa ai ka
ku lui. lik ka myö häs tyi kou lus ta.
Sai sii tä ran gais tuk sen.

li kas ta kas voi saa ma ton nah jus.

Tuos ta tun nen vir kun mie hen:
pi an söi, vä le hen ken ki,
pi an pis ti hen pi hal le,
te rä väs ti töil le läh ti.

Mai ja oli maan vai va na ta-
los sa. Kaik ke a hän ky se li ja
u te li, ja mel kein ai na sel lais-
ta, jo ta hä nen ei tar vin nut
tie tää. Jo ka laa ti kon hän
nuus ki, jo ka nur kan nuo hoi.
I sän kir jat kin li ka si ja äi din
va lo ku vat töh ri.

Lo pul ta ei ku kaan viit si nyt vas-
ta ta Mai jan ky se lyi hin, vaik ka hän
jos kus ky syi oi ke a ta kin a si aa.
Mai ja rie pu oli tur han u te li as.
Kaik ki en nus ti vat, et tä Mai jas ta
tu lee juo ru kel lo.

Mut ta Mai ja voi sii tä kor jau tu a,
kun kas vaa ja miel tyy.

Sanottain luku

Lausutaan ääneen vasta koko sana.

Ville oli vilkas poika, iso
kooltaan, terve ja vahva.
Mutta hänellä oli huonoja
tapoja. Särki pikku sisko-
jensa lelut ja hajotti hei-
dän leikkinsä. Pieksi usein
pienempiänsä ja teki kai-
kille ilkeyttä. Rääkkäsi
myös kissoja ja koiria,
kun sai käsiinsä.

Villestä ei kukaan pitänyt. Kotona ja kylässä sanottiin, että Ville on paha poika. Samaa sanottiin koulussakin.

Vasta kun Ville tuli vanhemmaksi, ymmärsi hän tehneensä pahoin ja paransi käytöksensä. Sittemmin hän aina auttoi ja suojeli heikompia.

Niin Villestä kuitenkin tuli kelpo mies. Silloin hän häpesi ja katui, että oli nuorena ollut niin vallaton ja häijy.

Arvo joutui usein kävelemään paljain päin, kun ei löytänyt hattuaan. Hän ei muistanut, minne oli sen pannut. Kun Arvo oli hatuttomin päin, pilkkasivat toiset pojat häntä.

Arvon muutkin vaatteet ja kappineet olivat hujan hajan, missä sattui. Aamusin, kun oli kouluun kiire, ei ollut vähä puuha etsiessä hänen vaatteitaan ja kenkiään. Sai siinä äiti pauhata ja touhuta.

Koululla Arvo vasta huomasi, että oli unhottanut kirjansa ja taulunsa kottiin. Opettaja käski hänen käydä ne noutamassa, että muistaisi toiste pa-

remmin. Mutta huomenna oli Arvo taas yhtä huolimaton ja muistamaton.

Tiedä tiesi,
muista murusi,
katso kalusi,
ajattele asiasi.

Sujuva luku

Pysähdytään ainoastaan välimerkeissä.

Suutari

Suutari tekee kenkiä ja saappaita. Ennen kulki suutari maaseudulla talosta taloon ja teki jalkineita talon väelle koko vuodeksi kerrallaan. Niin hän viipyi joka talossa monta viikkoa.

Lapset mielellään katselivat suutarin työskentelyä. Suutari kertoi lapsille satuja. Kertoi heille myös kaukaisista maista, suurista meristä ja entisten aiko-

jen tapauksista. Suutari oli lasten suosiossa.

Nyt ei enää ole paljon suutareita. Jalvineet tehdään suurissa tehtaissa. Kymmeniä koneita tarvitaan kengän valmistamiseen ja hoitaja joka koneelle. Sellainen koneisto syytää kenkiä mailmaan enemmän kuin sadat suutarit. Sillä käsityö on hidasta konetyön rinnalla.

Reilu poika ja luikki

Poikain tullessa ulkoa välitunnilta opettaja huomasi, että Eero ja Aapo olivat tapelleet — ei leikin päältä, vaan tosisaan. Opettaja kutsui heidät luokkansa.

„Te olette tapelleet taas”, sanoi opettaja, „vai kuinka?”

„Niin — kun tuo — tuohan se Aapo”, alkoi Eero syytellä.

„Puhutaanpas ensin siitä, mitä sinä teit”, keskeytti opettaja. „Sitte me kyllä kerkiämme siihen, mitä Aapo teki. Tapelitko sinä?”

Mutta Eerolta oli mahdoton saada suoraa vastausta. Hän kierteli ja kaarteli, kertoen yhä uudestaan, että Aapo oli häntä lyönyt.

„Löitkö sinä?”

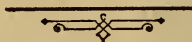
„Enhän minä — kun, tuota — tuohan se Aapo”.

„No, Aapo”, kysyi opettaja tältä, „löitköös sitte sinä?”

„Löin minä”, vastasi Aapo arvelematta, „ja lyön toiste vielä lujemmin, kun se tulee aluksi”.

„Tappelun halu on perintöä raakalaisajoilta,” selitti opettaja. „Koulussa semmoisia tapoja ei suvaita.” Sentähden hän määräsi molemmat pojat istumaan tunteiksi jälkeen.

„Tuosta Aaposta minä kuitenkin toivon miestä”, ajatteli opettaja itsekseen, „mutta Eerosta taitaa tulla luikki”.

Viettelijä ja ilmiantaja

Aika lurjuk-
sia nuo po-
jat kaikki
kolme. Ei
säily heiltä
ihmisten
marjapen-
saat, ei he-
delmäpuut,
ei naurishal-
meet eikä
kananpesät.

Pahin heis-

tä on Esko, joka tuossa nytkin uutta ku-
jetta kuiskuttelee Jukan korvaan. Yrjö
ei vielä edes ole selvillä, mistä oikeastaan
on kysymys, mutta tietysti hän on valmis
yrittämään siinä, missä toisetkin.

Esko aina ensin pahanteot keksii ja nii-
hin toisia yllyttää. Usein ei itse lähde
kaikkein vaarallisimpiin yrityksiin ollen-
kaan, vaan piilopaikassa odottelee, että
toiset tuovat hänellekin osansa saaliista.
Hän on viettelijä.

Kerran sattui, että Esko kaikesta varo-
vaisuudestaan huolimatta joutui kiinni

naapurin naurismaasta. Toiset olivat jo ennättäneet livistää tiehensä. Ilman kysymättä Esko silloin ilmotti, että oli hänellä ollut tovereitakin tässä asiassa, nim. Jukka ja Yrjö. Toivoi kielittelemällä pääsevänsä pulasta.

Mutta siinä Esko erehtyi. Naurismaan isännältä hän sai saman saunan kuin toisetkin, ja jälestäpäin toverit hänet vasta oikein kylvettivät, koska Esko oli ruvennut ilmiantajaksi.

Sen kerran perästä tiesivät Jukka ja Yrjö varoa Eskoa ja hänen ehdotuksiaan. Harvoin he sitte enää joutuivat mihinkään rettelöihin.

Viisas lahna

Viannan koskella Pohjois-Savossa eli kalastaja, joka tarkoin tunsi sen seudun kalapaikat. Hän oli myös tehnyt huomiota kalojen elämäntavoista. Siitä oli hänelle sekä huvia että hyötyä. Kuta paremmin hän oppi tuntemaan kalojen tapoja, sitä taitavammin hän osasi asettaa pyydyksensä, niin että kalat niihin tarttuivat.

Vähä ylempänä kosken niskaa oli ruohikkorantainen puro, johon lahnat kutuaikana tapasivat nousta iltasin; sieltä taas aamusin palasivat väljemmille vesille. Kalastaja piti silmällä, milloin lahnat olivat nousseet puroon. Ilta myöhällä hän sitte viritti verkkonsa puron suulle, toivoen siten vangitsevansa koko lahnaparven.

Kun hän seuraavana aamuna tuli nostamaan verkkoansa, ei siinä ollut yhtään kalaa. Varmasti olivat lahnat kuitenkin siitä ohi menneet, koska niitä ei enää purrossa näkynyt, ei kuulunut.

Ehkä oli niille jäänyt hiukan aukkoa verkon ja ranta-äyrään väliin, ajatteli kalastaja, tahi oli verkon alareuna jossakin kohden jäänyt koholle pohjasta, ja lahnat siitä syystä päässeet onnekseen livahdamaan. Sinä iltana hän laskee verkkonsa vielä huolellisemmin, ettei vaan mihinkään jäisi aukkoa. Mutta aamulla oli verkko yhtä tyhjä kuin ennenkin.

Silloin hän päätti vielä kerran laskea verkkonsa samaan paikkaan yöksi ja tulla varhain aamulla oikein asian alkain katsomaan, millä tavalla lahnat voivat päästä sivu sellaisesta satimesta.

Hän sai sen nähdä. Rannalla maaten ruohikossa hän näki kaikki, mitä tapahtui tuossa matalassa vedessä puron suulla.

Kun lahnaparvi oli tulossa pois purosta, ui ensimmäisenä vanha lahna, iso ja leveä, sellainen käsnänenä, jota kalamies pitää paraimpana herkkuna, mutta joka harvoin käy pyydykseen. Jos ei se olisi tottunut vaaroja välttämään, ei se olisi-kaan niin vanhaksi elänyt. Muu parvi oli järjestynyt kahden puolen johtajaansa, vähä jälkiviettoon.

Lahna-vanhuksen tullessa verkon luo kalastaja tuskin saattoi uskoa todeksi sitä, minkä silmillään näki. Vanha lahna kääntyi lappeelleen puron pohjaa vasten, tunkien kuononsa verkon alapaulan alle; sitte se käänsi leveän ruumiinsa pystyyn taas, nostaen verkon alasyrjän selkäänsä. Niin siihen jäi molemmille puolin sen verran rakoa, että pienemmät lahnat helposti pääsivät menemään sivu. Vakavasti vanha lahna siinä könötti paikallaan, kunnes koko parvi oli mennyt verkon alitse. Sitte se vasta ui toisten luo, johtaaksensa niitä edelleen.

Nyt tiesi kalastaja, miten lahnat olivat hänen verkkonsa väistäneet.

Seitenoikean laskumies

Seitenoikea on itäisellä Pohjanmaalla, Kajaanin kulmalla. Se on väkevä, vihainen koski, vaarallinen laskettava. Tervaveineitten siitä kuitenkin täytyy kulkea. Mutta tarkka huoli on pidettävä, ettei vene pääse yhtään syrjähtämään pois oikealta väylältä. Muuten surma tulisi ihmisille, ja sinne jäisivät tervat.

Kerran oli kolme venekuntaa laske-massa Seitsenoikean koskesta. Eellimäisessä veneessä oli peränpitäjänä vanha luotettu laskumies; toiset vain osasivat seurata jälessä. Niin oli koko matkue yhden miehen varassa.

Hyvin siinä mentiin, kunnes illan pime-tessä nousi kauhea rajuilma. Ukkonen jyrisi ja salamat välähtelivät. Muut kyyristyivät veneitten pohjalle, paitsi kunkin veneen perämiehet. Niiden oli seistava pystyssä, pitkävärtinen mela lujasti kainalossa.

Oltiin puolikoskessa. Veneet kiitivät hirmuista vauhtia. Silloin — kun kerran salama oikein kirkkaasti välähti, näytti etummaisen veneen perämies, se luotettu koskenlaskija, yhtäkkiä horjahtavan.

Kaikki säikähtivät, että nyt heidät hukka perii, kun tiennäyttämä tupertui.

Mutta uuden salaman taas valaistessa nähtiin, että pystyssä se sittenkin on vielä laskumies, melan varsi vankasti kourisaan. Ja kaikki rauhoittuivat.

Kosken alle päästyä mies tajuttomana retkahti veneen pohjalle, ja mela heltesi käsistä. Vasta silloin huomattiin, että salama oli iskenyt melan varteen ja puhkasut mieheltä silmän. Jännitys, voimakas vastuunalaisuuden tunto oli pitänyt miestä pystyssä, kunnes oltiin ohi vaarapaikasta.

Lyhennyksiä

Esim.	lue:	esimerkiksi
j. n. e.	”	ja niin edespäin
m. m.	”	muun muassa
nim.	”	nimittäin
n. s.	”	niinsanottu
s. o.	”	se on
y. m.	”	ynnä muuta
p.	”	päivänä
v.	”	vuonna
&	”	ja
\$	”	dollari
%	”	prosentti

Kirjotusharjotuksia

musteella

Kaikki edelliset kirjotusharjotukset, ensimmäisestä ruveten, on vähitellen suoritettava musteella vihkoihin. Lisäksi

Ben, Bob, Babylon, Brian, Barbara
 Cecil, Charles, Clarence, Cyril, Clarice
 David, Donald, Duncan, Daniel, Dorcas
 Frank, Fred, Filosoofi, Fiina, Florence
 George, Geoffrey, Gilbert, Griffith, Grace
 Quintin, Quirinal, Quaker, Quelque
 Kantiikka, Kenofon, Kexes, Kanthos
 Zachary, Zodiac, Zebra, Zanzibar

Hiukkanen kielioppia

Ohjeeksi opettajalle

Suomenkieltä on suomalaisen helppo oppia kirjottamaan oikein, sillä yleensä kirjojetaan sanat samalla tavoin kuin ne lausutaankin. Pahin poikkeus tästä säännöstä on meidän kirjakielessä oleva kirjain

d

jota kansan puheessa tuskin missään käytetään. Länsi-Suomessa ja paikoin Pohjanmaalla kuuluu d:n sijalla r (esim. „lähden” sanotaan: „lähren”; „myydään” — „myyrään”). Savon ja Karjalan murteissa d joko jätetään pois tahi on sen sijalla v:n kaltainen äänne (esim. „lähden” kuuluu siellä: „lähen”; „myydään” — „myyvään”). Hämeessä paikoin kuullaan d:n sijalla l (esim. „lähden” on siellä „lählen”; „myydään” — „myylään”). Mutta missään ei kansa käytä d:n sijasta t:tä, jonka virheen alottelevat kirjottajat enimmäkseen tekevät, samaten kuin tottumattomat kirjakielen tavottelijat puhuessaan.

Tästä saat hyvän ohjeen:

Jos kirjottaessasi joudut kahden vaiheelle, onko tuohon pantava t vai d,

muistele silloin, kuinka se sana lausuttiin kotiseutusi murteessa —

mutta varo samalla, ettet anna kaikenlaisten hienostelijain puhettavan itseäsi pettää —

Jos kansan puheessa siinä kohden ei käytetä kovaa t:tä, et sitä myöskään saa kirjottaa, vaan siihen on pantava d.

Tästäkin kirjasta löydät monta sanaa, joissa esiintyy milloin t, milloin taas d; niistä voit koetella, kuinka tämä ohje pitää paikkansa.

Lause

Jos tahdot sanoa toiselle jotakin sillä tavoin, että toinen sinun ajatuksesi ymmärtäisi, täytyy sinun järjestää ajatuksesi lauseiksi. Esim. Nyt on kaunis ilma. — Istualtaan rikas haastaa.

Lause alkaa isolla kirjaimella ja sen loppuun on pantava . (piste).

Voit myös kysyä toisen ajatusta. Esim. Miksi itket, Anni? — Etkö vielä osaa lukea, Matti?

Kysymyksen lopussa käytetään ? (kysymysmerkki).

Käskyä, ihmettelyä tahi muuta äkillistä tunnelmaa ilmaistessa käytetään ! (huutomerkki). Esim. Kuule, Yrjö! — Kas, tuossa tulee kelpo mies!

, pilkku	}	käytetään lauseen sisällä, sen eri osien välissä.
; puolipiste		
: kaksoispiste		
— ajatusviiva		

„ ” lainausmerkkejä käytetään toisen sanoja kertoessa.

() sulkumerkkien väliin pannaan selittäviä sanoja.

Tarkastele välimerkkien käytäntöä seuraavissa lauseissa:

Susi suorassa, lammas väärässä.

Kolme vikaa voilla: talvella jäänä, suvella sulana; se pahin, kun sitä ei ole.

„Sinne minä en mene” — sanoi pohjalainen putkaa — „enkä pane hevostanikaan”.

„Ei kaipaa kalaa, kun saa hyvää silakkaa”, sanoi savolainen lahnaa leikatessaan. (Siellä sanotaan kaikkea saolakalaa „silakaksi”).

Sanan eri osia yhdistämässä käytetään - (tavumerkki). Esim. **Harha**-askel, maa-aateli.

' (heittomerkki) pannaan poisjätetyn kirjaimen tilalle.
Esim.

Ei oikeutta maassa saa,
jok' itse sit' ei hanki.
Suomenmaassa elää kelpaa:
puun kuorta syödään,
ve'en kuorta käydään.

*

Sellaiset nimet kuin
Jussi, Elsa, Boston, Helsinki, Amerikka, Suomi,
Venäjä,
ovat erikoisnimiä ja kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

Aatteen alkeita

Pääsiasiallisesti „Socialist Primerin” mukaan, josta kuvatkin ovat otetut.

Köyhä mies kerjää. Köyhällä miehellä on nälkä. Rikas mies ei anna mitään kerjäläiselle.

Miksi rikas mies ei anna kerjäläiselle rahaa? Sentähden, ettei se raha tuottaisi mitään hyötyä rikkaalle miehelle.

Miksi köyhä mies ei mene työhön? Hänellä ei ole työtä.

Eikö hän voisi mennä tehtaaseen? Ei; tehdas ei ole hänen. Rikas mies omistaa tehtaan.

Miks'ei mies mene kaivokseen? Rikas mies omistaa kaivoksenkin.

Rikas mies omistaa kaikki työpaikat. Rikas mies on **kapitalisti**.

Miksi ei rikas mies ota kerjäläistä työhönsä? Sentähden, että hänellä on kyl-

40
liksi työntekijöitä, nuorempia ja vanhempia kuin tämä mies.

Niin täytyy köyhän miehen kerjätä. Onko se oikein?

Tämä mies on nuorempi. Tämä mies ei vielä kerjää. Mitä hän tahtoo? Hän pyytää työtä kapitalistilta.

Mutta eikö sekin ole kerjäämistä? Melkein se on sitä, usein yhtä vaikeata ja alentavaa kuin kerjääminen. Oikeastaan se on itsensä myymistä toisen käytettäväksi.

Työmies ei saa omaksensa sitä, mitä hän tekee. Kuka sen saa? Kenen hyödyksi työmiehen täytyy tehdä työtä?

Mitä varten kapitalisti ottaa miehen työhön? Rikastuaksensa hänen työstänsä. Ei rikas sillä köyhää auta, jos hän köyhällä työtä teettää. Itseänsä rikas sillä hyödyttää.

Mutta miksi työmies ollenkaan menee kapitalistille työhön? Saadaksensa palkkaa. Muutoin hän joutuisi kerjäämään tahi kuolisi nälkään.

Kapitalisti maksaa niin vähä palkkaa, että työmies sillä niukuin naukuin elää. Kapitalisti, joka kaikki omistaa, hyötyy työmiehen työstä monta vertaa enemmän kuin työmies itse. Eikö se ole kierää peliä?

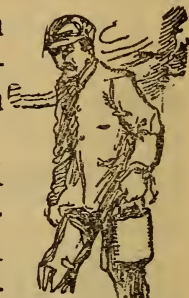

Ennen pidettiin neekereitä orjina. Jos neekeri laiskotteli, löi omistaja häntä ruoskalla. Hänellä oli siihen laillinen oikeus. Hän omisti orjan ja sai tehdä sille, mitä tahtoi.

Nyt sellainen laki on kumottu. Neekeri-orjat on vapautettu. Kovin heillä olikin surkea olo. Ruoskalla pakotettiin tekemään työtä. Mutta omistaja piti huo-

len heidän ravinnostaan ja terveydestään. Ruoka ja asunto heillä oli aina varma, vaikka ei hyvä.

Tämä on valkoinen mies. Hän on orja tänäkin päivänä, vaikka häntä ei ruoskalla työhön ajeta. Hän on **palkka-orja**.

Hän olisi iloinen, jos hänellä aina olisi asunto ja ruoka tiedossa. Mutta hänen isäntänsä ei huolehdi hänen toimeentulostaan eikä terveydestään. Ei välitä, vaikka orjansa kuolisivat millä hetkellä. Toisia on aina tarjolla.

Laki tulee vielä lopettamaan palkka-orjuudenkin.

Poika parka on loukannut kätensä. Pitkät päivät hän on työskennellyt teh-

taassa vaarallisten koneitten ääressä. Nyt hänestä taitaa tulla raajarikko koko iäkseen.

Hän on **lapsi-orja**.

Lasten tulisi saada leikkiä, käydä koulua, kasvaa ja voimistua. Tehdastyö on lapsille liian raskasta, liian ikävää, liian vaarallista; se runtelee ja tappaa heidät.

Miehiä on tehtaisiin tarjolla yllin kyllin. Mutta lapsilla voidaan teettää työtä halvemmalla palkalla kuin aikuisilla. Lapset eivät kykene vaatimaan oikeuksia. Heitä saa kapitalisti pitää niin kurjasti ja kohdella niin huonosti kuin haluaa.

Mistä johtuu lapsi-orjuus? Siitä, että kapitalisti omistaa tehtaas. Siitä syystä kulkevat miehet työttöminä ja lapsilla teetetään orjan työtä.

Aika tulee, ettei lasten tarvitse käydä tehtaissa työssä. Silloin ei ole orjia eikä orjain isäntiä. Silloin kaikki miehet tekevät työtä; kaikki ovat vapaita, lapset iloisia ja onnellisia.

Renki on kyntämässä. Isäntä katsoo aidan takaa. Rengin täytyy viljellä suuren talon kaikki pellot. Hän on köyhä, vaikka tekee työtä uutterasti.

Isäntä kulkee jouten, hyvissä vaatteissa, silkkipytty päässä. Hänen kätensä ovat pehmeät ja valkoiset. Hänen ei tarvitse tehdä työtä; hän teettää työt rengillä. Hän vain **omistaa** talon. Hän saa myydä kaikki tuotteet, mitä rengin työllä kasvaa. Hän on rikas mies.

Rengin työllä maa kasvaa ja karja lypsää, mutta isäntä siitä hyödyn nauttii. Omistus-oikeutensa nojalla isäntä **riistää** itselleen rengin työn tulokset. Renki pysyy aina köyhänä. Kovasta raatamisesta hän vanhemmiten menettää terveytensä ja työkykynsä. Sitte kun isäntä on renkiä aikansa pitänyt ja työllä rääkännyt, eikä renki enää jaksaa kyllin hurjasti reh-

kiä, ajaa isäntä rengin pois talosta. Rengille jäävät ryysyt ylle, tie eteen ja nälkä evääksi.

Eikö tämä ole hirveä vääryys?

Maa pitäisi kuulua kaikille ja maan tuotteet tulla kaikkien nautittavaksi.

Kas, tässä on työlakko. Miehet ovat poistuneet työstä. Miksi he ovat tehneet lakon? Eivät voi elää niin pienellä palkalla kuin kapitalisti maksaa, eivätkä jaksata tehdä niin pitkiä päiviä kuin hän teettää. He vaativat parempaa palkkaa ja lyhempää päivää. Kun kapitalisti ei muuten taivu, koettavat he lakolla pakottaa häntä suostumaan vaatimuksiinsa.

Voittavatko työmiehet lakon? Joskus voittavat, joskus eivät voita. Jos he pysyvät lujina; jos toiset toverit heitä avus-

tavat, ja jos heillä on vankat **järjestöt** tukenansa, täytyy kapitalistin lopulta taipua.

Usein onnistuu kapitalistin hankkia järjestymättömiä työläisiä lakon rikkokiksi. Ne eivät ymmärrä, että he siten vahingoittavat kaikkien työläisten etua — siis omaakin etuansa. Jos lakkolaiset saavat sen selitetyksi rikkureille, yhtyvät nekin lakkoon, ja kapitalisti jää ilman työväkeä. Sitä estääksensä kapitalisti palkkaa pyssyhurttia, jotka eivät päästä lakkolaisia rikkurien puheille.

Ei saisi olla kapitalisteja ja palkkoria, ei isäntiä ja renkejä. Kaikkien tulisi olla työllään eläviä ihmisiä.

Mitäs tässä hommataan? Tappelevatko he ruuasta? Eläimet tappelevat ra-

vinnosta. Nälkäiset ihmiset myös taistelevat leivästä.

Mutta **näiden** ihmisten ei tarvitse tappella. Heillä on ruokaa riittävästi. Isä on työssä rautatiellä. Äiti tekee työtä kotona. Lapsi ei tee työtä. Se on vielä pieni. Kuitenkin se saa kyllikseen ruokaa. Jokainen saa kyllikseen. Kenenkään ei huoli olla nälässä.

Tämmöisiä perheitä on paljo. Mutta nykyaikana on paljo sellaisiakin perheitä, jotka kärsivät nälkää. Miksi niillä ei ole ruokaa? Sentähden, että rikkaat ovat vallanneet haltuunsa kaikki elintarpeet, s. o. kaiken ruuan. Työväki viljelee peltoja, ruokkii karjan, pyytää kalat merestä. Mutta työväki ei saa niitä itsellensä. Ne joutuvat omistajille, jotka eivät ole niistä mitään vaivaa nähneet. Työväen täytyy heiltä ostaa kalliilla hinnalla samat elintarpeet, joita he pienellä palkalla ovat tuottaneet omistajille. Toisinaan työväellä ei ole rahaa, millä ostaa. Silloin tulee nälkä.

Tässä maassa olisi kyllin ruokaa kaikille ja kaikki ihmiset voisivat elää hyvin, jos asiat olisi toisin järjestetty. Jos peltoja, karjat, tehtaat ja kalavedet eivät olisi

muutamien rikkaitten omistajien käsissä, ei kukaan joutuisi työttömäksi ja kärsimään puutosta.

Me vaadimme asiat toisin järjestettäväksi. Me olemme **socialisteja**.

Sosialistit vaativat olot muutettaviksi niin,

että kaikilla ihmisillä on oleva oikeus elää työllänsä;

että työkoneet, tehtaat, kaivokset, maat ja kaikki työpaikat tulevat koko kansan omaisuudeksi;

että kenenkään ei huoli kerjätä toiselta työtä eikä ruokaa;

että kukaan ei saa olla toisen orja;

että toisen täytyy tehdä työtä elääksensä niinkuin toisenkin.

Sosialistit eivät ketään vihaa, vaan rakastavat kaikkia.

Sosialistit rakastavat kaikkia yhtä paljon.

Sosialistit tahtovat tehdä kaikki yhtä vapaiksi ja onnellisiksi.

Poikien rautatie

(Fred D. Warrenin mukaan)

„Hei, Toivo, tules ajamaan mun höyryvaunullani!” huusi nuori Vessu Lyhkänen kotinsa puutarhan portilla, kun hänen hyvä toverinsa Toivo kulki siitä sivu. Toivo tuli katsomaan Vessun „höyryvaunua”. Siinä oli noin viittä jalkaa pitkä ja kolmea leveä lava asetettuna vanhain vankkurien pyörien päälle. Hylkylau-doista ja rimoista oli laitettu tasainen rata, noin sadan jalan mittainen.

„Eikös se ole hyvä?” kysyi Vessu ihail-len käsialojansa. „Astu vaunuun, niin saat vapaan kyydin!”

Toivo nousi vaunuun ja Vessu alkoi työntää.

„Voi, kun se oli lystiä!” huudahti Toivo tien päähän päästyä. „Vie minut takaisin nyt!”

„Vien kyllä”, vastasi Vessu, „jos ostat tiketin”.

„Minkä tiketin? Paljonkos se mak-saa?” kysyi Toivo hämmästyneenä.

„Mitäs sulla on?” tiedusti Vessu, kuin ovela rahamies ainakin. Toivo tyhjensi taskunsa ja näytti tavaransa. Olihan siinä monenlaista kapinetta, niinkuin poikain taskuissa tapaa olla. Vessu tarkasteli tuota varastoa tuntijan silmällä ja sanoi: „Näillä saat neljä tikettiä”.

Jonkun aikaa tingittyä kauppa syntyi.

Pian oli uudesta rautatiestä tieto levinnyt koko kylään. Kaiken kokoisia ja jos jonkinnäköisiä poikia alkoi tulla paikalle. Vessun liike kävi kuin siimaa. Ennen pitkää Vessu huomasi olevansa varakas. Kohta hän ei enää itse viitsinyt työntää vaunua, vaan palkkasi pari pikku poikaa lykkäämään. Se veteli mainiosti. Vessun ei tarvinnut vaivata itseään, ja „rahaa” tuli yhtä paljon kuin ennenkin.

Muutamissa päivissä oli Vessu saanut haltuunsa jok’ikisen napin, veitsen, pallon, pallokepin, hakaneulan ja ongenkoukun mitä kylässä oli; sitäpaitsi oli hänellä koko takapiha täynnä kissoja, koiria ja koiran penikoita. Mutta vaikka hän kuinka useasti vaihteli työntöpoikia, alkoi liike vähitellen lamaan. Sitä hän ei voinut ymmärtää. Poikia oli kylliksi paljon ja niillä oli hyvä halu ajaa, juna oli läh-

tövalmiina ja työntäjät paikalla, mutta matkustajia puuttui. Vihdoin Vessu koekkeksi alensi hintoja. Siitä liike hiukan virkistyi, mutta pian se oli lamassa taas.

„Isä on jutellut panikki-ajasta”, tuumaili Vessu. „Ehkä nyt on sellainen aika käsissä. Minua se tosin ei haittaa; minulla on tavaraa ihmeesti”.

Kuitenkin Vessu, jolla oli terävä liikeäly, päätti ryhtyä pulaa auttamaan. Hän oli huomannut, että ne „rahat”, mitä hän maksoi pojille vaunun lykkäämisestä, olivat hyvin nopeasti ja helposti tulleet hänelle takaisin.

„Minäpä otan ja panen pojat tekemään töitä itselleni; sillä tavoin tulee rahaa enemmän liikkeelle, ja minä saan rautatieni käyntiin taas”.

Vessu ilmotti tarvitsevansa työväkeä rakentamaan asemahuonetta. Työhön pyrkijöitä ilmestyi paljon. Niistä Vessu valitsi taitavimmat. Sitte hän ilmotti ostavansa laatikoita, lautoja, nauvoja y. m. rakennustarpeita. Kohta oli pihan perällä vilkas hyörinä. Salavihkaa kuljettivat pojat sinne lautoja, laatikoita ja aitarimoja, joista Vessu nyt maksuksi antoi heille takaisin heidän omia entisiä kapineitaan.

Ahkerasti tehtiin töitä. „Juna” kulki useammin kuin ennen, ja asemahuone valmistui nopeasti. Töitten lopetettua-kin oli pojilla vielä „rahoja” viljalti, joten rautatie oli ahkeraan käynnissä. Mutta muutamien päivien kuluttua alkoi rautatie-liike vähentyä ja viimein se tykkäänään seisahtui. Vessu katseli varastojansa ja havaitsi itsellensä kertyneen omaisuutta entistä enemmän, vaikka hän siinä sivussa oli teettänyt asemahuoneen, ostanut siihen aineet ja maksanut työpalkat.

„Lienee paniikki-aika taas”, hän päätteli katsellen asemahuoneensa pienistä ikkunoista poikien surullisia naamoja. „Täytynee tässä jotakin keksiä liikkeen virkistämiseksi”.

Vessu olikin koko mestari keksimään töitä pojille, jotka halusivat ajaa rautatiellä. Hän puhdistutti heillä pihamaan, valkasutti aidat ja hedelmäpuitten rungot sekä kitketti rikkaruohot kasvitarhasta. Näistä töistä hän maksoi runsaasti, hyvin tietäen, että ne „rahat” pian tulevat hänelle takaisin. Jonkun aikaa liike oli mainion hyvä, mutta kun pojilta rahat loppuivat, seurasi pysähdys.

Tällä kerralla alkoi poikajoukosta kuulua mutinaa. Toivo — se ensimmäinen matkustaja Vessun rautatiellä — näytti erityisesti ynseältä. Hän oli saanut selville, että Vessu keräsi haltuunsa koko poikajoukon omaisuuden, ilman vähintäkään vaivannäköä, ja hän rupesi itseksensä ajattelemaan keinoja tuon nuoren rautatie-porhon kukistamiseksi. Ensin hän aikoi ryhtyä rakentamaan omaa rautatietänsä, mutta hän hylkäsi sen ajatuksen, sillä hän tiesi, ettei pojilla enää ollut mitään millä maksaa kyydistä.

Lopulta hän sai uuden aatteen päähänsä.

Hän kutsui pojat kokoukseen Ukko Pehkosen tyhjälle tontille, vastapäätä Vessun rautatietä, kuja vain välissä. Vessu vähä epäili tuota kokousta; hän ei siitä oikein pitänyt. Vessu lähetti sinne parhaan ystävänsä ja apurinsa Nahka-Juuson urkkimaan, mitä siellä tapahtui.

Toivo avasi kokouksen näinkuuluvalla puheella:

„Toverit ja kansalaiset! Minun on turha tätä asiaa teille pitkälti selittää, sillä te sen jo tiedätte. Me tahtoisimme ajella rautatiellä, mutta vaikka me on kovasti

paiskittu töitä Vessulle, ei meillä ole mitään millä maksaa kyytimme. Toisinaan meillä kyllä on paljokin nappeja, neuloja, onkia ja muita tavaroita, mutta kun Vessu saa ne haltuunsa, ei häneltä helmiä mitään, jos ei hänellä satu olemaan työtä teetettävänä. Sitte me menetämme hänelle taas kaikki rahamme. Niin vie Vessu meiltä sekä työn että rahat”.

Jyrisevät suosion-osotukset keskeyttivät puheen tällä kohtaa. Sitte Toivo jatkoi:

„Toverit ja kansalaiset! Nyt minä olen keksinyt sellaisen keinon, että me kaikki saamme ajella niin paljo kuin haluttaa”.

„Millä tavalla?” kymmenkunta kiihkeätä ääntä yht’aikaa.

„Niin — millä tavallako?” kertasi puhuja. „Sillä tavalla, että rakennamme yhteisesti itsellemme oman rautatien”.

„Siit’ ei tuu mittää”, huusi joku toisten takaa.

„Tulee siitä!” vakuutti Toivo. „Me julistamme kaikille tämän kylän pojille, että jos he rupeavat osille, niin saavat ajella minkä tahtovat”.

Ilmotettiin otettavan vastaan rakennus-aineita y. m. rautatien tarpeita. Iltaan

mennessä oli paikalla jo sievonon varasto kaikenlaisia pyöriä, lautoja ja hirren pätkiä. Seuraavina päivinä rakennettiin

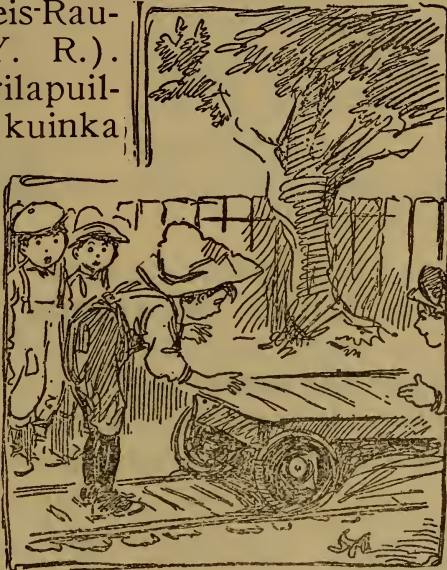
„Poikien Yhteis-Rautatie” (P. Y. R.).

Pienille paperilapuille merkittiin, kuinka monta tuntia

itsekukin pojista oli tehnyt työtä.

Sitte kun tie valmistui, määrättiin arvalla, ketkä ensiksi

pääsivät ajamaan. Sen jälkeen pojat saivat lykätä ja ajaa vuorotellen.

Vessu — kapitalisti — joutui tästä hommasta aivan ymmälle. Katsellessaan kujan toisella puolella vallitsevaa liikettä hänen alkoi käydä kateeksi. Hänen oma „höyryvaununsa” ruostui tuossa joutilaana.

„Lähdempä katsomaan sitä hiton laitosta”, hän vihdoin päätti, sulki pikku

asemahuoneensa oven ja meni Yhteis-rautatielle. Siellä hänen entiset matkustajansa ja työntekijänsä ottivat hänet vastaan ystävällisesti, selittäen ilolla ja ihasuksella, kuinka erinomaisesti tämä laitos työskenteli.

„Vai niin”, sanoi Vessu, „mutta mitenkäs tästä tiestä voittoa tulee — kuka sillä tienaa?”

„Tästä ei tule voittoa, eikä tällä kukaan tienaa. Me ajamme ja lykkäämme joka mies; yhdellä työllillä saa tavallisesti ajaa kuusi kertaa. Sinun tielläsi piti lykätä kahdesti saadakseen yhden kerran ajaa. Kyllä tämä sentään on eri homma!”

„Koetetaas hänellä ajaa”, sanoi Vessu ja astui vaunuun. Tarjosi kuljettajalle maksuksi joitakin pikku kapineita, jotka hänen rautatiellään olivat käyneet rahasta. Mutta kuljettaja ei niistä huolinut.

„Nuo tuollaiset eivät kelpaa tällä radalla”, sanoi kuljettaja. „Jos sinulla ei muuta ole, astu pois ja kävele. Kuulitkos?”

„Ei minulla ole muuta. Milläs tavalla minä pääsisin ajamaan niinkuin tekin?” hän kysyi.

„Astu alas vaunusta lykkäämään, niin sitte saat ajaa vuorollasi. Täällä ei muu tule mihinkään kuuloon kuin työ”.

Sotamies

Nuori mies — alhaisin tarkoitusperä mitä elämälläsi voisi olla, olisi sotilaaksi meneminen. Hyvä sotamies ei koskaan yrittäkään erottaa oikeata väärästä. Hän ei

koskaan ajattele; ei koskaan harkitse; hän vain tottelee. Jos hänet komennetaan ampumaan kansalaistovereitansa, ystäviänsä, naapureitansa tahi omia suku-

laisiaan, hän tottelee arvelematta. Jos hänen käsketään ampua pitkin tungokseen ahdettua katua, kun köyhät ovat lähteneet vaatimaan leipää, hän tottelee; nähdessään vanhuksien valkohapset veren tahraamina ja sydänveren ryöppyävän naisten povesta ei hän tunne sääliä, ei katumusta. Jos hänet on määrätty komennuskuntaan, jonka tehtäväksi on annettu jonkun sankarin tai hyväntekijän telotus, hän empimättä laukasee, vaikka tietää sillä luodilla puhkasevansa jaloimman sydämen mitä ihmisrinnassa milloinkaan on sykkinyt.

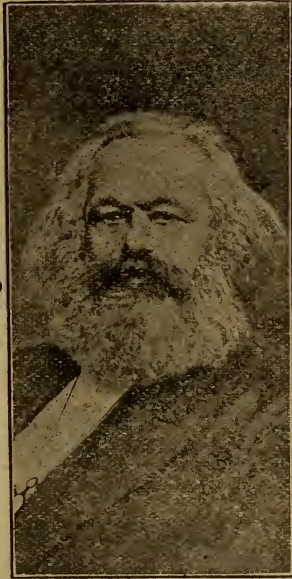
Hyvä sotilas on sokea, sydämetön, sieluton murhakone. Hän ei ole mies. Eikä hän ole eläinkän, sillä pedotkin tappavat ainoastaan itsensä säilyttämisen vuoksi. Kaiken mikä hänessä oli ihmistä, kaiken mikä hänessä oli ylevää, kaiken mistä mies on tehty — sen hän vannoi pois luotansa silloin, kun rupesi sotapalvelukseen. Hänen mielensä, omatuntonsa, itse hänen sielunsa on hänen päällikkönsä huostassa.

Mies ei voi vajota alemma kuin sotilaaksi; sen syvemmälle emme pääse.

Jack London.

“Sosialismin isä”

Karl Marx oli oppinut, nerokas ja selvästi ajatteleva mies. Hän paljasti työväelle sen kieron järjestelmän, jonka nojalla rikkaat ovat pitäneet köyhiä orjiansa ja laiskotellessaan herkutellen yhä vaan rikastuneet niiden työnteosta. Hän neuvoi työväelle, että tästä orjan asemasta pelastuakseen täytyy kaikkien köyhien yhtyä liittoon keskenänsä. Pikku joukkojen yrityksistä ei ole suurtaakaan apua, hän selitti. Orjuus saadaan loppumaan vasta sitte, kun kaikki työntekijät yksimielisesti vaativat olot niin järjestettäväksi, ettei toinen voi käyttää hyväksensä toisen työtä sillä lailla kuin nyt, vaan että jokaisen on saatava työnsä täysi tulos itsellensä.

Suuri osa työväkeä ei vielä ole selvillä tästä asiasta. He luulevat olevansa va-

paita, vaikka tositeossa ovatkin kapitalistien orjia. Sosialistit koettavat saada koko mailman työväestön ymmärtämään asemansa.

Karl Marx oli syntynyt Trierin kaupungissa Saksassa 5 p. Toukokuuta v. 1818. Hänen vanhempansa olivat juutalaista sukuperää, mutta Karl Marxia ei ulkonäöstä olisi voinut tuntea juutalaiseksi. Tosin hän oli tummaverinen, mutta hyvin avokatseinen, miellyttävän näköinen mies; vankka nenä todisti lujaa luonnetta, samalla kun hienopiirteinen suu ilmaisi lempeyttä; vartaloltaan hän oli pitkä ja notkea.

Vallanpitäjät Euroopan mantereella hyvin pian käsittivät, kuinka vaarallisia Marxin opetukset olivat rikkaille riistäjille. Keisarit, kuninkaat ja niiden kätyrit vainosivat häntä kaikkialla. Ajelivat häntä maasta toiseen. Viimein hän sai turvapaikan Englannissa, jossa asui monet vuodet köyhänä maanpakolaisena. Siellä hän kuolikin, Lontoossa, 14 p. Maaliskuuta v. 1883.

Vainot, köyhyys ja muut kärsimykset eivät koskaan lannistaneet Marxin mieltä. Hän oli aina iloinen, leikkisä ja hy-

vällä tuulella. Kaiketi se johtui siitä, että hän oli niin varma asiansa oikeudesta: työväen lopullisesta voitosta.

Hiljalleen ovat Marxin aatteet ja opeukset levinneet kaikkiin sivistysmaihin. Ne elävät syvällä miljoonien työntekijäin mielissä, innostuttaen heitä. Karl Marxin nimeä kuullessaan he aina muistavat hänen kehotuksensa: „liittykää!”

Elämän ohjeita

1. Ajattele itse, tutki itse.

Ei kannata uskoa pappien loruja eikä povarien jaarituksia. He eivät tiedä tulevaisista eikä salaisista asioista enempää kuin sinäkään.

2. Pidä toveruus pyhänä.

Älä toveruutta väärinkäytä. Kapitalisti viettelee sinua urkkijaksi ja rikkuriksi, tarjoten rahaa. Mutta jos, onneton, toverisi petät, niin monta vertaa pahemmin silloin petät itsesi. Kadotat entiset toverisi; eikä kapitalistikaan sinua kauan

suosi, vaan ensi tilassa potkii menemään kuin likaisen koiran.

3. Rakenna yksimielisyyttä.

Turha sinun on kirkoissa käymällä ja pappeja palkkaamalla taivasta tavotella. Mutta yhdessä toisten työläistoveriesi kanssa voit toimia kierojen olojen korjaamiseksi tässä mailmassa ja siten omaakin kohtaloasi parantaa.

4. Kunnioita kelpo miehiä ja hyviä naisia

Parhaiten kunnioitat hyviä ihmisiä koettamalla kasvattaa itseäsi heidän kaltaisekseen — ei palvelemalla heitä epäjumalina. Ketään sinun ei tarvitse kumarrella, mutta kaikille sun tulee olla kohtelias, varsinkin vanhoille ja sinua heikommille.

5. Vastusta sota.

Vieraitten kansojen halveksiminen ja vihaaminen ei ole isänmaallisuutta, vaan typeryyttä; sillä kaikilla kansoilla on toinen toisestaan paljon oppimista ja hyötyä. Riitojen ratkaiseminen väkivoimalla on nykyiselle sivistyskaudelle arvotonta perua raakalais-ajoilta. Sodista on hyötyä ainoastaan kapitalistien ahneudelle; kai-

kille muille vain vahinkoa ja surkeita kärsimyksiä.

6. Älä rupea pyssyhurtaksi.

Huonoista ammanteista on murhaajan ammatti kaikista ala-arvoisin. Koeta elää niin, että aina voisit rehellisesti katsoa silmiin kaikkia ihmisiä.

7. Älä anna varastaa itseltäsi.

Kaikki maan tuotteet ja rikkaudet ovat raskaalla työllä irti saatuja. Joka ilman työtä tekemättä nauttii työn hedelmiä, hän ryöstää työntekijältä sille kuuluvaa omaisuutta. Sellaista peliä vastaan on joukolla noustava.

8. Ole rohkea silloin kun tarvitaan — mutta sitkeyttä tarvitaan aina.

Älä unhota, että harkitsemattomissa teoissa tulee ilmi kehittymättömyys, vaan ei urhoollisuus. Suurinta uljuutta vaaditaan hyvin harkitussa ja rauhallisessa, mutta hellittämättömän sitkeässä taistelussa.

9. Koko mailman köyhälistö: liittykää!

Mikään muu keino ei meitä pelasta nykyisestä orjuudesta ja kurjuudesta kuin

kaikkien mailman työläisten yhteenliittyminen. Mutta siinä on edessämme kovin laaja ja vaikea työ. Sentähden on sinunkin tehtävä osaltasi mitä voit yhteisen urakkamme perille viemiseksi.

10. Tieto on valtaa, yksimielisyys voimaa.

Jos köyhälistö olisi valistuneempaa, olisi kapitalistien valta jo aikaa ollut loppussa. Tietämättömyys on meitä pitänyt herkkä-uskoisina ja eripuraisina, ja sitä ovat omistajaluokan ostokkaat viekkaasti osanneet käyttää hyväksensä. Siksi: koe hankkia tietoja itsellesi ja levittää valistusta ympäristöösi!

LIBRARY OF CONGRESS

0 027 250 530 5

LIBRARY OF CONGRESS

0 027 250 530 5

